

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060201

DOM
2015-12-18
Stockholm

Mål nr
M 6639-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-06-19 i mål nr M 667-13, se bilaga A

KLAGANDE

B W

Ombud: Jur. kand. C A

MOTPART

Valbo Volymhandel AB

Ombud: Advokat A L A

SAKEN

Ansökan om åtgärder i Valsjöbäcken samt omprövning av markvattningsföretag, Gävle kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljödomstolens dom ändras på följande sätt:

Under rubriken **Tillstånd m.m.** ska punkten a) utgå och punkterna b) och f) ha följande ändrade lydelse:

Dok.Id 1241406

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

- b) utrivning, genom att lägga igen det öppna diket, sträckan B–136 och anläggande av nytt öppet dike, sträckan AA–136, enligt bilaga 2, ritning 2 i ansökan,
- f) tillstånd att avleda dagvatten till diken ingående i markavvattningsföretaget ”Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932”.

Under rubriken **Omprövning** ska punkt 1 och 2 ändras och nya villkor 3–5 föreskrivas enligt följande lydelse:

- Öppet dike, dikessträckan B–136 utgår och ersätts med öppet dike, dikessträckan AA–136, enligt bilaga 2, ritning 2 i ansökan.
- Kostnaderna för framtida underhåll av de vattenanläggningar som ingår i markavvattningsföretaget ”Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932” ska fördelas mellan deltagarna enligt följande.

Diken inom handelsområdet, huvuddike sträckan AA–63+40 och sidogren sträckan AA–136.

<i>Intresse/Fastighet</i>	<i>Andel (%)</i>
Valbo Volymhandel AB (Dagvattenintresset)	100,00

Övriga diken inom 1932 års markavvattningsföretag

<i>Intresse/Fastighet</i>	<i>Andel (%)</i>
Valbo Volymhandel AB (Dagvattenintresset)	10,00
X	0,78
Y	3,48
Z	1,05
X1	51,70
Y1	3,46
Z1	0,38
X2	26,45
Y2	0,15
Z2	2,55
Summa	100,00

3. Mark- och miljööverdomstolen beslutar, med stöd av 3 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, att för drift av verksamheten utgör deltagarna en markavvattningssamfällighet. Markavvattningssamfälligheten ska förvaltas direkt av delägarna (delägarförvaltning) enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter, till dess annat är bestämt.
  4. Markavvattningssamfälligheten ska omfatta diken och ledningar som ingår i 1932 års markavvattningsföretag med den ändring som anges under punkt 1 ovan.
  5. Tillståndsgivna dagvattendiken och broar enligt punkt c) och d) under rubriken Tillstånd m.m. i mark- och miljödomstolens dom ingår inte i samfälligheten.
  6. Valbo Volymhandel AB ska ersätta B W för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 15 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.
  7. Mark- och miljödomstolens dom i övrigt står fast.
-

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B W har i första hand yrkat att den överklagade domen ska upphävas och att ansökan avvisas. I andra hand har han yrkat att domen ska upphävas och att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

I sista hand har **B W** yrkat att tiden för anmälan av ersättning för oförutsedd skada ska fastställas till tio år efter utgången av arbetstiden.

B W har slutligen yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Valbo Volymhandel AB (bolaget) har bestritt **B Ws** samtliga yrkanden. Bolaget har, för den händelse domstolen inte skulle godkänna kulvertering av Valsjöbäcken på föreslagen delsträcka, yrkat att den överklagade domen ska fastställas i övrigt. Bolaget har även föreslagit att punkten två under ”Omprövning” ska justeras för att tydliggöra den fastställda fördelningen av framtida underhåll mellan markavvattningsintresset (90 procent) respektive avloppsintresset (10 procent), som av förbiseende inte kommit till uttryck i domslutet.

Bolaget har bestritt **B Ws** yrkande om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B W har i huvudsak anfört följande som skäl för sitt överklagande. Bolagets ansökan avser bl.a. omprövning av markavvattningsföretaget, tillstånd till kulvertering av en del av dikessträckan, igenläggning och omgrävning av diken samt anläggande av nya dagvattendiken. Det aktuella området, beläget söder om Valsjöbäcken, omfattas varken av detaljplan eller av områdesbestämmelser. Det föreligger ett förslag på detaljplan, vilket även var anledningen till att ansökan initierades, men den processen har avstannat p.g.a. bristande finansiering. Skulle planen genomföras kommer stora volymer dagvatten från parkeringar, körytor och takytor att omhändertas lokalt för att

sedan ledas till Valsjöbäcken. Vattenkvaliteten i Valsjöbäcken kommer att påverkas negativt genom det ökade dagvattenutsläppet från de ytor som hårdgörs inom det planerade området. Det finns även en risk att vattendraget tillförs slam och tungmetaller, vilket kan medföra negativ påverkan på bäckens växt- och djurliv.

I planbeskrivningen med dess tillhörande utredningar anges att dagvattenhanteringen och kulverteringen kan innebära en ökad risk för översvämningar av Valsjöbäcken. Ytvattenfrågan utreds inte inom ramen för detaljplanen, utan ramarna för dagvattenhanteringen i planområdet samt vilka flöden och halter som får släppas ut i Valsjöbäcken ska prövas inom ramen för bolagets ansökan om tillstånd till vattenverksamhet och omprövning av markavvattningsföretaget.

Ansökningshandlingarna hänvisar i sin tur gällande dagvattenhanteringen till den dagvattenutredning som genomförts inom ramen för detaljplaneärendet. Varken i planärendet eller i ansökningshandlingarna finns någon relevant utredning av yt- eller dagvatten såvitt nu är ifråga. Den miljökonsekvensbeskrivning som föreligger i målet bär följaktligen på brister och kan inte ligga till grund för en prövning av de sökta åtgärderna.

Den överklagade domen anger att funktioner av dammar och diken när det gäller reningsgrad är en fråga som faller inom ramen för tillsynsmyndighetens befogenheter. Det finns inte någon utredning eller något villkor som berör detta och då kan inte tillsynsmyndigheten bedriva någon tillsyn över verksamheten.

Om dikessträckor kulverteras finns inte möjligheten att genomföra fördjupningar. Prövningen har över huvud taget inte berört detta och det får antas att tidigare förhållanden kvarstår, dvs. att markavvattningsföretaget även efter omprövningen har rätt att fördjupa verksamheten. Hur kulverteringen påverkar möjligheten till fördjupning och rensning framgår inte och det behövs ytterligare utredning i denna del.

Den domstol som prövar en ansökan har en utredningsskyldighet och skyldighet till materiell processledning så att saken som ska prövas blir klar och utredd.

Omständigheter som gjorts gällande under handläggningen såsom att Trafikverket och Gästrike Vatten utan tillstånd belastar markavvattningsföretaget med dagvatten borde

ha utretts av domstolen eftersom det är avgörande för miljökonsekvenserna. Det borde även ha förekommit tydlig materiell processledning för att få reda på vad som omfattas av bolagets yrkande om hanteringen av dagvatten samt hur B Ws inställning är till det. Bristerna utgör grovt rättegångsfel.

Enligt vad som gäller för markavvattningsföretaget kan vem som helst av de som ingår i företaget påkalla omprövning. Med den föreliggande formuleringen av domslutets punkt två är det oklart vilket förhållande som ska omprövas, det från 1932 eller det från 2014. Som domen har utformats kan bolaget i förhållande till de andra delägarna ensidigt disponera frågan om vad som utgör verksamheten och förutsättningarna för densamma. En sådan situation är inte rättsenlig enligt allmänna rättsgrundsatser. Det tydliggörs även genom att det är oklart vilken kostnadsfördelningslängd som ska gälla och genom att den nya formen av förvaltning kräver samtycke från samtliga delägare.

I målet har upplysts att markavvattningsföretaget påverkas av annan pågående vattenverksamhet såsom pumpning av grundvatten. Pumpningen är inte tillståndsprövad och sammanfaller med dagvattenhanteringen från det norra området. Genom att grundvatten pumpas upp och blandas med dagvatten ökar mängden vatten som leds till jordbruksmark vilket orsakar översvämningar. Dagvatten från vägar och det norra området pumpas till bolagets dammar vilka inte är dimensionerade för den ökade mängden vatten. Dammarna svämmar över till jordbruksmarken inom det södra området och markavvattningsföretaget. Det norra området, vilket omfattas av detaljplan och inom vilket marken har beretts för exploatering, släpper sitt dagvatten till markavvattningsföretaget utan tillstånd. Dessa omständigheter bör beaktas i förevarande mål gällande miljökonsekvenserna.

Bolaget har i huvudsak anfört följande. En betydande del av B Ws argumentation avser den rådande problematiken med översvämningar av hans fastigheter. Det har i mark- och miljödomstolen konstaterats att bolaget inte kan lastas för den situationen eftersom översvämningarna är hänförliga till ett bristande underhåll av markavvattningsföretagets diken. Det har uppmärksamats att avledning av dagvatten sker till markavvattningsföretaget av andra parter, främst Trafikverket.

Dessa uppgifter har inget med bolagets verksamhet att göra. Fråga om hantering av översvänningsproblematiken ligger inte inom ramen för aktuellt måls prövning.

Frågan om detaljplaneringen av området är inte heller föremål för nu aktuell prövning. Med hänsyn till att processerna pågår parallellt har den förevarande tillståndsansökan beaktats i detaljplaneärendet och vice versa. I miljökonsekvensbeskrivningen för den aktuella detaljplanen framgår att flera utredningar tagits fram angående dagvattenhanteringen. Förslaget till detaljplan reglerar dagvattenhanteringen. Det har förelegat ett utförligt underlag rörande dagvattenhanteringen inom området vid prövningen av bolagets ansökan. Det ligger inte inom ramen för mark- och miljödomstols behörighet att pröva frågor om dagvattenhanteringen inom eller från detaljplaneområdet inom ramen för det här målet. Detta mål rör endast tillåtligheten och villkoren för den yrkade dagvattenavledningen från bolagets fastighet till markavvattningsföretaget enligt bestämmelserna i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (restvattenlagen).

Ett tillstånd till markavvattning innebär rätt att anlägga och bibehålla en viss vattenanläggning med vissa dimensioner. Någon rätt att fördjupa eller ändra anläggningen utan tillstånd föreligger inte, däremot finns en underhållskyldighet samt rätten att bibehålla angivna djup genom rensning. Kulverteringen av en sträcka i ett markavvattningsföretag inskränker inte markavvattningsföretagets rättigheter utan torde i första hand medföra ett minskat underhållsbehov.

Med hänsyn till de planerade åtgärdernas omfattning är det inte befogat med en tid för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada om 10 år efter utgången av arbetstiden.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har avgjort målet efter huvudförhandling och syn.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Det underlag som finns i målet ger enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning en tillräcklig beskrivning av den samlade miljöpåverkan av exploateringen och avledandet av dagvatten. Det finns därmed inte skäl att avvisa eller avslå ansökan på denna grund. Det finns inte heller anledning att återförvisa målet för ytterligare utredning. I likhet med mark- och miljödomstolen finner därför Mark- och miljööverdomstolen att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och således ska godkännas.

Rådighet och tillstånd

Såsom mark- och miljödomstolen konstaterat är bolaget deltagare i markavvattningsföretaget samt äger de fastigheter som berörs av ansökta vattenverksamheter och har därför den rådighet som krävs för att få sin ansökan prövad.

Kulvertering av Valsjöbäcken.

B W har anfört att hänsyn inte tagits till att jordbruksmarkerna uppströms sjunkit och ligger lägre än då 1932 års företag genomfördes. Bolaget har inte presenterat någon utredning som visar vilken bottennivå som krävs för fullgod avvattning av uppströms liggande jordbruksmark.

Länsstyrelsen har framfört att kulvertering inte är förenligt med god ekologisk status. Oaktat målet att uppnå god ekologisk status år 2015 får den nuvarande ekologiska statusen bedömas som otillfredsställande, bl.a. till följd av rensningar, vägtrummor, dammar och en hög andel artificiella ytor (vägar, industrimark etc.). Mark- och miljööverdomstolen delar mark- och miljödomstolens bedömning att det för närvarande inte är möjligt att uppnå god ekologisk status år 2015 längs aktuell del av

Valsjöbäcken eftersom bäcken ingår i ett tillståndsgivet markavvattningsföretag med rätt att utföra rensningar för att bibehålla dikesdjupen samt är beläget i ett exploaterat område. Enligt VISS (Vatteninformation Sverige) föreslår vattenmyndigheten att tidpunkten för när god ekologisk status ska vara uppnådd flyttas fram till år 2027.

Det finns enligt domstolens mening ett värde i att bibehålla öppna vattenytor. Bäckens funktion som spridningskorridor för växter och djur bibehålls. Även om konsekvenserna av en kulvertering av en kortare del av bäcken enligt bolagets yrkande bedöms bli marginella så finner Mark- och miljööverdomstolen att förhållandena som råder i bäcken bör bibehållas och inte försämrats. Vid sådana förhållanden anser Mark- och miljööverdomstolen att tillstånd till kulvertering av bäcken inte bör lämnas.

Fördelning av kostnader för utförande och framtida underhåll

I 3 kap. 6 § restvattenlagen föreskrivs att kostnaderna för utförande och drift av en gemensam ledning fördelas mellan markavvattningsintresset och avloppsintresset med hänsyn till den mängd och det slag av vatten som tillförs ledningen samt till vad som kan anses skäligt.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att bolaget godtagit att de ska svara för samtliga kostnader för anläggandet av justerade bäck- och dikessträckor.

När det gäller framtida underhållskostnader gör Mark- och miljööverdomstolen bedömningen att det är skäligt att fördela kostnaderna för framtida underhåll av de anläggningar som ingår i markavvattningssamfälligheten enligt det förslag som den markavvattningssakkunnige presenterat i målet. Bolaget har inte haft några invändningar häremot. Kostnadsfördelningen framgår av domslutet.

Dagvattenhantering

Bolaget har åtagit sig att genom olika åtgärder såsom anläggande av dagvattendammar, dagvattendiken m.m. utjämna och fördröja dagvattenflödena så att inte mer vatten genereras än från den ursprungliga naturmarken.

Markavvattningssamfällighet

Den verksamhet som berör 1932 års markavvattningsföretag är att diken som ingår i markavvattningsföretaget används för att avleda avloppsvatten (dagvatten) från ett planlagt område (jfr 3 kap. 5 § restvattenlagen). I 3 kap. 2 § restvattenlagen föreskrivs att för utförande och drift av verksamheten utgör deltagarna en samfällighet.

Tid för anmälan om oförutsedd skada

Mark- och miljööverdomstolen anser med hänsyn till verksamhetens omfattning att tiden för anmälan av oförutsedd skada inte ska utökas till 10 år. B Ws yrkande i denna del ska således avslås.

Rättegångskostnader

B W har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 58 167 kr.

Bolaget har bestritt B Ws yrkande om rättegångskostnader och inte vitsordat något belopp som skäligt i och för sig.

Av 25 kap. 4 § miljöbalken följer att i mål som gäller omprövning på grund av ändrade förhållanden i samfälligheter enligt 7 kap. 17 § restvattenlagen ska i fråga om kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen varje part svara för sina kostnader. B Ws yrkande om ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen i den del det avser omprövning av själva dikningsföretaget ska därför lämnas utan bifall.

Målet gäller även i viss mån tillstånd till vattenverksamhet såvitt avser bolagets ansökan om åtgärder i och i anslutning till Valsjöbäcken. I den delen har B Ws talan vunnit viss framgång eftersom Mark- och miljööverdomstolen inte lämnar tillstånd till att få kulvertera viss del av Valsjöbäcken. Eftersom endast B W har överklagat mark- och miljödomstolens dom ska bestämmelserna om rättegångskostnader i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas. Det innebär att bolaget ska ersätta B Ws rättegångskostnader vid Mark- och miljööverdomstolen till den del han vunnit bifall till sin talan. Mark- och miljööverdomstolen finner skäligt att förplikta bolaget att ersätta B W för rättegångskostnader med 15 000 kr i denna del.

Övrigt

Vad B W i övrigt anfört föranleder inte någon annan bedömning än den mark- och miljödomstolen gjort. Den överklagade domen ska därför, med de ändringar som framgår av domslutet, i övrigt stå fast.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2016-01-15

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löv, tekniska rådet Bengt Jonsson, hovrättsrådet Eywor Helmenius, referent, samt tf. hovrättsassessorn Christoffer Sheats.

Föredragande har varit Johan Erlandsson.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-06-19
meddelad i
Östersund

Mål nr M 667-13

SÖKANDE

Valbo Volymhandel AB

Ombud: Advokat A L A

SAKEN

Ansökan om åtgärder i Valsjöbäcken samt omprövning av markavvattningsföretag, Gävle kommun

Avrinningsområde: 52 (Gavleån)

Koordinater (SWEREF 99 TM): N:6723180 E:609090

DOMSLUT

Omprövning

Genom omprövning enligt 24 kap. 8 § miljöbalken och 7 kap. 17 § lag (1998:812) om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet beslutar mark- och miljödomstolen att för markavvattningsföretaget ”Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932”, ska fortsättningsvis följande gälla:

1. Sidogrenen B-E, sträckan 130 till 136 utgår och ersätts med AA-E, sträckan 131+50 till 136, samt att möjlighet ges till kulvertering av dikessträckan 42 till 49, enligt bilaga 2, ritning 2 i ansökan.
2. Kostnader för framtida underhåll ska fördelas enligt nedanstående kostnadsfördelningslängd, oavsett om kulvertering enligt punkt 1 utförs eller inte.

Dok.Id 202474

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 88	måndag – fredag 08:00-16:00

FASTIGHT	ANDEL (%)
X	0,87
Y	3,87
Z X	1,17
X1	57,44
Y1	3,84
Z1	0,42
X2	29,39
Y2	0,17
Z2	2,83
SUMMA	100,00

Tillstånd m.m.

Mark- och miljödomstolen lämnar Valbo Volymhandel AB tillstånd enligt miljöbalken att utföra de arbeten inom fastigheterna Y1, Z och X som närmare beskrivs i ansökan vilka sammanfattningsvis utgörs av

- a) eventuell kulvertering av del av Valsjöbäcken,
- b) igenläggning och omledning av dike,
- c) anläggande av nya dagvattendiken,
- d) anläggande av broar,
- e) rensning samt
- f) rätt till att använda markavvattningsföretaget ”Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932” för avledning av dagvatten.

Villkor

1. Ansökta arbeten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden uppgivit i ansökan och i övrigt åtagit sig i målet.
2. Arbetena ska ske med största försiktighet för att minimera grumling och risken för att andra miljöskadliga föroreningar når vattendraget eller grundvattnet. Omgrävningar av bäckfåror ska om möjligt ske i torrhet.
3. Arbeten i vatten ska utföras under lågvattenförhållanden.

4. Vid grumlande arbeten ska arbetsområdet skärmaskas av med dukar, siltskärmar eller dylikt för att minimera grumlings-spridning.
5. Vid omgrävning av befintliga bäckfåror ska säkerställas att massor inte placeras i vattenområdet.
6. Oljespill får inte förekomma och uppställning av fordon får inte ske i direkt närhet till vatten.
7. Maskiner som används i ett annat vattendrag och som kan komma i kontakt med vattnet i Valsjöbäcken ska desinficeras, alternativt uppnå fullständig torrhet före arbetena.
8. Inför anläggande av det planerade dagvattendikets östra del ska sökanden i god tid kontakta länsstyrelsens kulturmiljöenhet för att samråda rörande eventuella undersökningar och behov av ytterligare skyddsåtgärder.
9. Naturvårdsverkets riktvärden för buller från byggarbetsplatser får inte överskridas.
10. Sökanden ska i samråd med tillsynsmyndigheten utarbeta ett kontrollprogram rörande vattenmiljön i det berörda området. Förslag på kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast två månader innan arbetena påbörjas. Arbetena får inte påbörjas innan kontrollprogrammet är godkänt av tillsynsmyndigheten.
11. Sökanden ska i förväg meddela tillsynsmyndigheten och berörda fiskerättsägare när arbetena kommer att påbörjas och avslutas.

Övrigt

1. Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen.
2. Omprövningen av vattenavledningsföretaget och fastställande av ny kostnadsfördelningslängd gäller endast under förutsättning att sökanden tar tillståndet i anspråk.
3. Arbetstiden för verksamheterna fastställs till sju år från den dag domen vinner laga kraft.
4. Tiden för anmälan av ersättning för oförutsedd skada på grund av de ansökta arbetena fastställs till fem år räknat från utgången av arbetstiden.

5. Mark- och miljödomstolen ändrar inte den tidigare beslutade avgiften på 70 000 kr för prövning av målet.

Mark- och miljödomstolen beslutar att sökanden ska utge ersättning för rättegångskostnader till

- Länsstyrelsen Gävleborg med 16 000 kr,
- M J, Norconsult AB, med 90 459 kr, varav 17 806 kr avser moms.
- Markavvattningsföretaget ”Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932” med 8 500 kr,
- B W med 900 kr,
- D W med 600 kr

På beloppen utgår ränta enligt 6 § räntelagen från den 19 juni 2014 tills betalning sker.

ANSÖKAN

Bakgrund

Ansökan är föranledd av utvecklingen av Valbo Köpstad, ett handelscentrum beläget cirka en mil väster om Gävle stad. Valbo Volymhandel AB äger och förvaltar stora delar av det område som är beläget söder om E 16 och som idag består av markerad exploaterad mark. Bolaget planerar att utvidga handelsområdet så att detta även omfattar mark söder om Valsjöbäcken. Det tilltänkta handelsområdet är delvis detaljplanlagt och planarbete pågår avseende icke planlagda delar.

Genom de delar av handelsområdet som nu ska exploateras rinner Valsjöbäcken och ett av dess biflöden, vilka ingår i vattenavledningsföretaget Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932 (nedan benämnt markavvattningsföretaget).

För utvecklingen av bebyggelsen inom området behöver det aktuella biflödet ledas om till ett nyanlagt dagvattendike, ytterligare dagvattendiken anläggas samt en ev. kulvertering av del av Valsjöbäcken ske. Vidare planeras anläggande av ett antal broar. Rensning av diken inom markavvattningsföretaget kommer att ske ned till tillståndsgivna djup.

Ansökan omfattar samtliga vattenverksamheter som planeras inom området, d.v.s. såväl omprövning av befintligt markavvattningsföretag, jfr 24 kap 8 § miljöbalken samt 7 kap 17 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, som tillstånd enligt 11 kap miljöbalken för övriga vattenverksamheter.

Förslag till ny utformning av markavvattningsföretaget har tagits fram i samråd med J W, Jordbruksverket. För fastställande av ny kostnadsfördelnings-längd för företaget föreslås att mark- och miljödomstolen förordnar en markavvattningssakkunnig.

Yrkanden

1. Valbo Volymhandel AB yrkar omprövning av befintligt vattenavledningsföretag, Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932, på så sätt att sidogrenen B-E,

- sträckan 130 till 136 utgår och ersätts med AA-E, sträckan 131+50 till 136, samt att möjlighet ges till kulvertering av dikessträckan 42 till 49.
2. Sökanden yrkar även tillstånd enligt miljöbalken till att utföra de arbeten inom fastigheterna Y1, Z och X som närmare beskrivs i ansökan vilka sammanfattningsvis utgörs av
    - i. eventuell kulvertering av del av Valsjöbäcken,
    - ii. igenläggning och omledning av dike,
    - iii. anläggande av nya dagvattendiken,
    - iv. anläggande av broar samt
    - v. rensning.
  3. För det fall dispens enligt 7 kap 11 § miljöbalken från det allmänna biotop-skyddet krävs, yrkar sökanden att sådan medges för ansökta arbeten.
  4. Sökanden yrkar att:
    - a. arbetstiden för verksamheterna fastställs till sju år från den dag domen vinner laga kraft,
    - b. tiden för anmälan av ersättning för oförutsedd skada på grund av de ansökta arbetena fastställs till fem år räknat från utgången av arbetstiden,
    - c. att villkor föreskrivs i enlighet med sökandens förslag, samt
    - d. att den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) godkänns.
  5. Sökanden yrkar rätt att använda vattenavledningsföretaget för avledning av dagvatten.
  6. Sökanden yrkar att domstolen fastställer att omprövningen av vattenavledningsföretaget och fastställande av ny kostnadsfördelningslängd endast ska gälla under förutsättning att sökanden tar tillståndet i anspråk.
  7. Sökanden yrkar att domstolen fastställer ny kostnadsfördelningslängd för ”Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932” i enlighet med sakkunnigutlåtandet.

Utveckling av talan

Ansökans utformning

Ansökan består av denna ansökningshandling med bilagor, vilka utgörs av:

- förrättningsprotokoll avseende markavvattningsföretaget Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932, bilaga 1,
- teknisk beskrivning (TB) med bilagor, bilaga 2,
- miljökonsekvensbeskrivning (MKB) med bilagor, bilaga 3,
- fastighetskarta, bilaga 4,
- förteckning över berörda fastigheter, bilaga 5.

Bilagorna utgör en integrerad del av ansökan och åberopas generellt.

Tidigare domar och beslut

Genom beslut den 11 maj 1934 fastställdes utformningen av vattenavledningsföretaget Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932, se bilaga 1. Båtnadsområdet för Valsjöbäckens uppgrävning sträcker sig från Sänken i norr till Ängsberg i söder.

Beskrivning av planerade åtgärder

Valsjöbäcken och ett av dess biflöden rinner igenom planerat handelsområde. För att kommande bebyggelse i enlighet med ny detaljplan ska kunna ske krävs ändrad sträckning av Valsjöbäcken samt vissa ytterligare åtgärder som beskrivs mer utförligt i bilaga 2, avsnitt 3. Dessa består sammanfattningsvis av följande:

- a) Den del av Valsjöbäcken som rinner igenom det planerade handelsområdet rätas ut och ev. kulverteras, varvid exploatering utförs ovanpå kulverten. Den planerade kulverten är kvadratisk med en total längd om 160 meter. Före nedläggning jämnas bäckbotten och dess sidor av för att anpassas till kulvertens form. Eftersom befintlig sträckning av Valsjöbäcken rätas ut kommer del av arbetena att ske i det torra. Kulverten utgörs av betongsektioner som placeras i den omgrävda bäckfåran, tätas och sedan sker återfyllning runtom kulverten. Utanför kulverten kommer nya dagvattenledningar att förläggas. Slutligen fylls kulvertens botten med ett lager av stenar i varierande storlek. Bottennivån i kulverten överensstämmer med markavvattningsföretagets bottennivå.
- b) Det biflöde som rinner till Valsjöbäcken från sydväst leds om till ett nytt dike som anläggs söder om handelsområdet. Schaktningen för det nya diket utförs i

möjlige mån i det torra och anslutning av biflödet sker efter att grävning-
arbetena färdigställts varvid även befintligt dike läggs igen.

- c) Dagvattendiken anläggs för fördröjning och rening av dagvatten från hustaken. Dessa diken ansluts till det omgrävda biflödet, men de har i sig ingen markavvattning funktion.
- d) Fem till sju nya broar anläggs på den sträcka av Valsjöbäcken som passerar handelsområdet, och med den ungefärliga placering som framgår av bilaga 2, ritning 1. Brofundament anläggs över vattenytan och samtliga arbeten sker i torrhet.
- e) Samtidigt med genomförande av planerade verksamheter rensas befintliga diken inom markavvattningsföretaget ned till tillståndsgivna djup.

Samtliga åtgärder kommer att utföras i samband med övrig exploatering av det planerade handelsområdet.

Berörda fastigheter

De arbeten som avser Valsjöbäckens huvudflöde kommer att ske inom fastigheten Y1, vilken ägs av sökanden. De arbeten som avser biflödet kommer att ske inom fastigheterna Z och X. Erforderliga delar av fastigheterna Z och X som berörs av arbetena har förvärvats av sökanden.

De fastigheter som har del i markavvattningsföretaget förtecknas i bilaga 5. Såvitt avser kostnadsfördelningen för markavvattningsföretaget föreslås att mark- och miljödomstolen med hänsyn till de förändringar som omprövningen innebär, samt ändrade fastighetsförhållanden, förordnar en markavvattningssakkunnig för fastställande av ny kostnadsfördelningslängd.

Rådighet

Sökanden är ägare till fastigheten Y1 samt del av fastigheterna Z och X och har därmed erforderlig rådighet för de ansökta vattenverksamheterna. Sökanden är vidare delägare i markavvattningsföretaget och har därmed rätt att ansöka om omprövning av detta.

Samråd

Samråd för verksamheten har genomförts i flera steg, för en samrådsredogörelse se bilaga 3:1.

Den 13 januari år 2011 hölls ett inledande samrådsmöte med länsstyrelsen i Gävleborg och Gävle kommun. Därefter skickades en samrådsinbjudan inklusive underlag ut till direkt berörda, bl.a. delägare i markavvattningsföretaget och fiskevårdsområdesföreningen samt Fiskeriverket och Naturvårdsverket. Till följd av inbjudan inkom skriftliga yttranden och telefonsamtal. Samrådsmöte för allmänheten och berörda skedde den 9 mars år 2011.

Den 30 mars 2011 fattade Länsstyrelsen i Gävleborg beslut om att planerade åtgärder inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Omgivningsbeskrivning***Allmänt***

Det planerade handelsområdet ligger i orten Valbo väster om Gävle. Norr om handelsområdet löper E 16 och ytterligare en bit norrut finns sedan 1970-talet Valbo Köpcentrum, vilket är regionens största handelscentra. Landskapet runt Valbo kännetecknas i övrigt av öppen jordbruksmark och skogsmark. Öster om planområdet finns ett skogsområde, vilket hyser ett rikt friluftsliv. I exploateringsområdets närområde finns ett antal bostäder. Området söder om Valsjöbäcken utgörs till övervägande del av jordbruksmark.

Inom planområdet utgörs marken norr om Valsjöbäcken av delvis bebyggd eller markberedd mark. Planområdets södra delar utgörs mestadels av jordbruksmark. Genom det tilltänkta handelsområdet rinner Valsjöbäcken från sydväst till nordost. Över Valsjöbäcken sträcker sig Ängsbergsvägen som utgör transportled, gångstråk, rid- och cykelväg. Inom området, från sydväst, ansluter ett sidodike till Valsjöbäcken.

Planförhållanden

Den 27 april år 2009 antogs *översiktsplan för Gävle stad 2025*, vilken omfattar det tilltänkta planområdet och anger en utvidgning av handelsområdet söder om Valsjöbäcken. Detaljplanen *Valbo Volymhandel, Detaljplan för del av fastighet Z m.fl.* vann laga kraft under år 2006 och avser området norr om Valsjöbäcken och sträcker sig cirka 20 m söder om bäcken.

Det detaljplanearbete som nu pågår syftar till att ytterligare utvidga handelsområdet söder om E 16 och den planerade detaljplanen omfattar därmed ett större område än tidigare vilket inbegriper såväl gällande detaljplaneområde som tillkommande mark söder om Valsjöbäcken.

Natur-och kulturmiljö

Det planerade handelsområdet består till viss del av exploaterad eller markberedd mark och till viss del av odlingsmark. Öster om handelsområdet finns skog och ett rikt friluftsliv och i väster sker en avgränsning gentemot riksväg 56. Söder om planområdet präglas landskapsbilden av jordbruk och skogsbyn.

Kulturlandskapet präglas till större delen av öppen odlingsmark inramat av Valboåsen, trädbevuxna moränhöjder och skogspartier. Lämningar tyder på att det funnits stenåldersbefolkning i området som ägnade sig åt jakt och fiske.

Biotopskyddsdispens

Den del av Valsjöbäcken som rinner igenom det planerade handelsområdet utgörs av ett öppet dike. Småvatten och våtmark i jordbruksmark omfattas av det allmänna biotopskyddet. Under diskussion har dock länsstyrelsen informerat om att Valsjöbäcken inte omfattas av biotopskyddet. Skulle så vara fallet kan dispens från det allmänna biotopskyddet meddelas för det fall det föreligger särskilda skäl. Denna ansökan innebär genomförande av en planerad detaljplan för området. Sökandens uppfattning är att den i den föreslagna detaljplanen förankrade utvecklingen av Valbo Köpstad är ett sådant allmänt intresse som utgör särskilt skäl för biotopskyddsdispens.

Lokaliseringsalternativ

Alternativa lokaliseringar har tagits fram och beskrivs närmare i MKB:n. Sammanfattningsvis utgörs de lokaliseringar som utretts, utöver valt alternativ, av en fullständig omledning av Valsjöbäcken (istället för kulvertering leds Valsjöbäckens huvudfåra om i ny sträckning runt handelsområdet) och en fullständig kulvertering (samtliga delar av Valsjöbäcken som rinner igenom handelsområdet kulverteras). Vid en samlad bedömning har dessa alternativ bedömts medföra en större miljöpåverkan jämfört med ansökta arbeten.

Nollalternativet innebär att ansökta arbeten inte utförs. I sin tur innebär detta att planerad exploatering av området inte genomförs.

Höjdsystem och hydrologiska förhållanden

Det höjdsystem som använts i ansökan är RH2000. Markavvattningsföretaget är redovisat i ett lokalt höjdsystem. Det har konstaterats att skillnaden mellan höjdsystemen är 40,75 m.

Valsjöbäcken avvattnar Valsjön belägen cirka fyra km söder om Valbo. Arean på Valsjöbäckens tillrinningsområde uppströms trumman under riksväg 80 är 53 km². Medelvattenföringen i Valsjöbäcken är beräknad till 0,38 m³/s. Biflödet (vilket man planerar att leda om) utgör cirka 10 % av Valsjöbäckens medelvattenföring.

Hydrauliska beräkningar visar att planerade åtgärder inte kommer att medföra ökad belastning på befintligt markavvattningsföretag eller ökad översvämningrisk i området. Dagvattendammar och lokalt omhändertagande av dagvatten inom området kommer att fördröja regn med en återkomsttid på 10 år så att inte mer vatten genereras än idag. Vidare är de hydrauliska beräkningarna utförda utifrån fastställda sektioner i markavvattningsföretaget, vilka kommer överensstämma med verkliga förhållanden efter den planerade rensningen av befintliga diken i markavvattningsföretaget. Vad gäller kulverten har dess väggar ett mindre motstånd än den naturliga bäckfåran, vilket ökar flödes hastigheten och därmed bidrar till minskad risk för översvämningar.

Miljökonsekvenser

Konsekvenserna av störningarna under anläggnings- och driftsskedet bedöms sammantaget vara små.

Schaktningen ger viss grumlighet under anläggningsskedet. Arbetena planeras dock om möjligt att ske i torrhet samt vid lågflöden och med anläggande av siltgardin nedströms. Övriga störningar under anläggningsskedet består av störningar i form av buller, transporter samt risk för damning. Ansökta åtgärder är del i en större exploatering av området och åtgärderna kommer att ske samtidigt som övrig utbyggnad pågår. De massor som grävs upp bedöms kunna återanvändas inom området.

Påverkan efter åtgärdernas genomförande består i en förändrad landskapsbild i området med kulvertering och broar. En förändring sker i ekosystemet i kulverten. Det finns också risk att kulverten påverkar möjligheten för utter att förflytta sig längs vattendraget, dock föreslås en hylla för att minska denna risk. Mot bakgrund av exploateringsens totala påverkan på landskapsbilden bedöms vattenverksamhetens påverkan i detta avseende utgöra en mycket begränsad del.

Ansökta arbeten bedöms inte påverka möjligheterna att bibehålla kemisk och god ekologisk status i den aktuella vattenförekomsten.

Planerade skyddsåtgärder

- Anläggningen av kulverten sker i lågvatten och under en biologiskt mindre känslig period (i första hand oktober – mars).
- Grumlande verksamheter undviks så långt möjligt och begränsas i tid.
- För att minska grumling av vattnet under schaktarbeten kommer en geotextil användas nedströms.

- Slänter vid kulvertens intag och utlopp förses med gabioner för att förhindra erosion.
- Befintliga dräneringsledningar ska hanteras på lämpligt sätt för att bibehålla full dräneringskapacitet utanför exploateringsområdet.
- Anslutning av kulvert till befintlig bäck sker när schaktningsarbetet är klart. Vattnet släpps på varsamt. För omledning kan en tillfällig fördämning sättas upp för att ökasedimentationen och minska risken för grumling nedströms. Botten förses med ett grovt material som skydd.
- En skyddszon med vegetation om ca 20 m på vardera sidan längs bäcken planeras för att minska risken för erosion och skred.
- Närmast bäcken, inom ca 5 m på vardera sida, planeras en ekologisk kantzon med träd och buskar som skuggar bäcken och ger skydd åt djur och växter i och kring bäcken.
- En hylla för passage av eventuella uttrar och andra djur genom kulverten ska anläggas. Hyllan bör utformas på ett för uttern fördelaktigt sätt.
- Framkomlighet för maskiner kommer att säkerställas för att rensning av vattendraget ska vara möjligt i driftskedet.
- Närboende och berörda verksamheter kommer att informeras om arbetena innan de påbörjas.
- Bevattnings av dammande ytor sker vid behov.

Skadeersättning

Ansökta arbeten bedöms inte medföra någon ersättningsgill skada för sakägare och därmed erbjuds inte någon ersättning i målet.

Verksamhetens tillåtlighet*Miljöbalkens allmänna hänsynsregler*

Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd är skyldig att visa att de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken uppfylls. Nedanstående redovisning syftar till att visa hur sökanden avser att uppfylla de krav som ställs enligt de allmänna hänsynsreglerna.

Sökanden har genom sin projektorganisation och anlitage av erfarna konsulter tillräcklig kompetens för bedrivande av verksamheten. Kunskap har inhämtats dels teoretiskt och dels via platsundersökningar, vilka genomförts i samråd med berörda myndigheter.

Sökanden har föreslagit skyddsåtgärder i syfte att begränsa de negativa miljöeffekter som de planerade åtgärderna kan ge upphov till och har vid val av metod eftersträvat en teknik med så liten påverkan på hälsa och miljö som möjligt.

Sökanden kommer att använda miljöklassade drivmedel och oljor till arbetsmaskiner. Massor återanvänds inom det planerade industriområdet för att uppnå massbalans.

Ansökta arbeten är en konsekvens av detaljplaneringen av området, att utreda alternativa lokaliseringar har inte varit aktuellt. Alternativa utformningar av åtgärderna har övervägts, varvid nuvarande utformning valts.

Sökanden har genom föreslagna skyddsåtgärder samt den försiktighet som ska iakttas vid utförandet av arbetena vidtagit flertalet åtgärder för att minska miljöpåverkan från ansökta arbeten, och arbetena bedöms inte föranleda annat än liten och temporär skada för naturmiljöintressen i Valsjöbäcken uppströms respektive nedströms handelsområdet.

Samhällsekonomisk nytta

Ansökta arbeten föranleds av exploatering av ett nytt handelsområde i enlighet med pågående detaljplanearbete. Kostnaderna för vattenverksamheten och det intrång denna medför får anses små i förhållande till den förväntade samhällsekonomiska nyttan som blir utfallet av kommande etablering. Enligt sökandens uppfattning är kravet på samhällsekonomisk nytta enligt 11 kap 6 § miljöbalken uppfyllt.

Förslag till villkor

Sökanden föreslår att tillståndet förenas med följande villkor:

1. Ansökta arbeten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden uppgivit i ansökan och i övrigt åtagit sig i målet.
2. Arbetena ska ske med största försiktighet för att minimera grumling och risken för att andra miljöskadliga föroreningar når vattendraget eller grundvattnet. Omgrävningar av bäckfårar ska om möjligt ske i torrhet.
3. Arbeten i vatten ska utföras under lågvattenförhållanden.
4. Vid grumlande arbeten ska arbetsområdet skärmars av med dukar, siltskärmar eller dylikt för att minimera grumlingsspridning.
5. Vid omgrävning av befintliga bäckfårar ska säkerställas att massor inte placeras i vattenområdet.
6. Oljespill får inte förekomma och uppställning av fordon får inte ske i direkt närhet till vatten.
7. Maskiner som används i ett annat vattendrag och som kan komma i kontakt med vattnet i Valsjöbäcken ska desinficeras, alternativt uppnå fullständig torrhet före arbetena.
8. Inför anläggande av det planerade dagvattendikets östra del ska sökanden i god tid kontakta länsstyrelsens kulturmiljöenhet för att samråda rörande eventuella undersökningar och behov av ytterligare skyddsåtgärder.
9. Naturvårdsverkets riktvärden för buller från byggarbetsplatser får inte överskridas.
10. Sökanden ska i samråd med tillsynsmyndigheten utarbeta ett kontrollprogram rörande vattenmiljön i det berörda området. Förslag på kontrollprogram ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast två månader innan arbetena påbörjas.

Arbetena får inte påbörjas innan kontrollprogrammet är godkänt av tillsynsmyndigheten.

11. Sökanden ska i förväg meddela tillsynsmyndigheten och berörda fiskerättsägare när arbetena kommer att påbörjas och avslutas.

Tidplan

Sökanden bedömer att exploateringen av området kan påbörjas under år 2014 och därmed även ansökta åtgärder. Utförandetiden för åtgärderna bedöms uppgå till cirka ett år. Arbeten i vatten kommer att utföras tidigt i exploateringskedet parallellt med övriga arbeten i första hand under perioden oktober till mars. Brobyggnad sker under hela byggtiden för vattenverksamheten. Kulverteringsarbetena bedöms pågå under en till två månader.

Övrigt

Den totala kostnaden för vattenverksamheterna har beräknats uppgå till cirka 20 miljoner kr och prövningsavgiften torde därmed uppgå till 70 000 kr.

YTTRANDE FRÅN DOMSTOLENS MARKAVVATTNINGSSAKKUNNIGE

M J (Norconsult), har efter förordnande av mark- och miljödomstolen enligt 7 kap 21 § lag (1998:812) om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, yttrat sig i målet och framfört bl.a. följande.

Vilka frågor kan ett markavvattningsföretag driva?

Ett markavvattningsföretag omfattar gemensamma diken och rörledningar för att möjliggöra markavvattningen på flera fastigheter. En gemensam vattenanläggning förvaltas ofta som en samfällighet. Vilka regler som styr samfälligheten beror på vilken lagstiftning som gällde när markavvattningsföretaget bildades. Markavvattningsföretag bildade enligt 1918-års vattenlag (ÄVL) ska till skillnad från företag tillkomna med annan vattenlagstiftning inte förvaltas enligt lag (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter (SFL) utan enligt ÄVL. Om deltagarna är fler än två ska företaget förvaltas genom att en styrelse utses för företaget. Styrelsens uppgift är att företräda samfälligheten i sammanhang som påverkar anläggningens funktion

eller möjligheter till underhåll. De frågor som styrelsen har att driva begränsas alltså till hur föreslagna åtgärder påverkar anläggningens funktion så att berörda marker kan hållas dränerade och skyddas från översvämningar. Andra frågor som styrelsen ska bevaka är hur förutsättningar och kostnader för underhåll av anläggningen påverkas och om tillståndet för anläggningen, deltagarkretsen och fördelningen av kostnader mellan deltagare förändras. En markägare å sin sida har att bevaka intrång på den egna fastigheten och att ersättning för intrånget utgår. Om åtgärder påverkar anläggningen bör styrelsen se till att samfälligheten kompenseras för detta. Om tillståndet till följd av åtgärder behöver omprövas och en ny kostnadsfördelningslängd ska fastställas är det styrelsens ansvar att ställa krav på att den som genomför åtgärden tar på sig kostnader för detta.

Styrelsens ansvar och befogenhet

Det är styrelsens ansvar att se till att i företaget ingående diken och rörledningar alltid hålls i funktionsdugligt skick samt att ombesörja rensnings- och underhållsarbeten. Styrelsen ska också " i övrigt vidtaga alla de åtgärder, som kan finnas nödiga för företagets ändamålsenliga utförande och underhåll samt därvid beakta och följa de bestämmelser, som anges i vattenlagen ". En sammanställning av reglerna för markavvattnings-samfälligheter bildade enligt 1918 års vattenlag gjord av Lantbruksstyrelsen framgår av bilaga. I sammanställningens första sida finns en lista på styrelsens skyldigheter.

Styrelsen i ett ÄVL-företag har rätt att företräda samfälligheten i frågor som rör anläggningens funktion eller möjlighet av underhåll utan stämmobeslut. Här är en skillnad mellan företag bildade enligt ÄVL och de som tillkommit genom 1983-års vattenlag eller 1998-års lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet som i båda fallen förvaltas enligt SFL. SFL ställer större krav på stämmobeslut i enskilda frågor för att styrelsen ska kunna agera. Styrelsen i ett ÄVL-företag har befogenhet att företräda delägarna inför domstol och andra myndigheter (se bilaga och ÄVL 3:18). Styrelsen ska för att vara behörig vara registrerad hos länsstyrelsen. Samfälligheten är en juridisk person.

Förändringar av förvaltningen vid en omprövning

I mål M 667-13 har sökanden ansökt om omprövning av Valsjöbäckens uppgrävning år 1932. Vid en omprövning av ett markavvattningsföretag som förvaltas enligt 1918-års vattenlag (ÄVL) bildas en ny samfällighet som ska förvaltas enligt lagen om förvaltning av samfälligheter (SFL). För det omprövade företaget innebär detta att förvaltning med delägarförvaltning gäller tills något annat är bestämt. En samfällighetsförening kan inte bildas inom ramen för domstolsprocessen utan är föremål för ett separat lantmäterisammanträde vilket innebär extra tid och kostnader för deltagarna. Om förvaltningsformen däremot ändras till förvaltning enligt SFL innan omprövningen så undviks på detta sätt ett extra lantmäterisammanträde. Deltagarna i samfälligheten kan när de så önskar genom ett stämmobeslut ändra förvaltningsform genom att hänvisa till bestämmelserna i lag (1973:1150) om införande av anläggningslagen (1973:1149).

Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932

Markavvattningsföretaget Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932 bildades enligt äldre vattenlagen ÄVL (1918:523). Företaget har fyra avdelningar A-B, B-D, B-F och E-G. Den egentliga Valsjöbäcken omfattas av sträckan A-D medan sträckorna B-F och E-G är ett biflöde i form av sidodiken.

Den 4 september 2013 genomförde sakkunnig ett platsbesök och besiktigade företagets anläggningar. En av företagets fixpunkter belägen ca 320 m uppströms handelsområdet återfanns under besöket. Ett par sträckor av dikena har rörlagts under årens lopp, sträckorna benämns H-K och del av sträckan F-N omfattande 171-174 i företagets längdmätning. Underhållsbehovet är i det öppna diket stort och på långa sträckor är dikena igenväxta med buskar och gräs. Byggnader på handelsområdet begränsar framkomligheten vid underhåll av bäcken genom dessa fastigheter. Besiktning av ny sträckning på ansökt omgrävt dike kunde inte genomföras då sträckan ligger i ett riskområde för en skjutbana med aktivitet för dagen. Enligt uppgift från delägare B W och Å Ö vilka sakkunnig träffade under besöket rensades företaget senast på 1980-talet.

En kostnadsfördelningslängd upprättades år 1977 av länsstyrelsen i vilken företags andelar räknats om i förhållande till den då rådande fastighetsindelningen (bilaga 1). Andelstalen skiljer sig något från de ursprungliga andelarna vilket beror på att vissa sträckor rörlagts. Dokumentet har kontrollerats och ligger till grund för sakkunniges förslag till ny kostnadsfördelning.

Åtgärder i ansökan som berör markavvattning

Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932 berörs av ansökta åtgärder genom att sidogrenen B-E, med längdmätning 130-136 läggs igen och ersätts med en nygrävd sträcka AA-E, med längdmätning 131+50 till 136, samt att Valsjöbäcken kulverteras på dikessträckan 42 till 49 av en längd på 160 m. Dagvatten ska släppas ut från anlagda dagvattendiken i en punkt 136 i företags längdmätning samt i en punkt på den nygrävda sträckan med längdmätningen 134. Fem broar anläggs på sträckan B-C längdmätning 55-63.

Samråd

Samrådsmöte med länsstyrelsen och Gävle kommun genomfördes den 21 januari 2011. Den 9 mars hölls nytt samrådsmöte med de direkt berörda, vilket ansågs vara delägare i markavvattningsföretaget och fiskevårdsområdesföreningen, för att informera om planerade åtgärder. Länsstyrelsen har den 21 januari 2011 konstaterat att verksamheten inte kan anses medföra betydande miljöpåverkan.

Sakägares yrkanden och synpunkter

B W och Å Ö ägare av fastigheterna X2 och X1 yrkar gemensamt:

"att övriga delägare inte har något underhållsansvar för Valsjöbäcken inom exploateringsområdet och att vi i kostnadsfördelningslängden blir helt befriade från alla kostnader som omprövningen innebär, dels i byggskedet men även för framtida rensningar, provtagningar m.m. "

Sakkunniges kommentar:

Yrkandet medges i frågan om ansvar och kostnader för underhåll inom exploateringsområdet, se sakkunniges förslag nedan. I övrigt sammanfaller yrkandet med sökandens åtaganden i ansökan.

"att övriga deltagare hålls skadeståndsfria för uppkomna skador på allmänna och enskilda intressen genom de förändringar som exploateringen innebär. Detta innefattar också skador som uppstår på grund av dåligt underhåll eller misskötsel inom området för exploateringen "

Sakkunniges kommentar:

Reglerna om oförutsedda skador bör tillämpas. I övrigt se sakkunniges förslag nedan.

"att ingen tidsgräns sätts för anmälan av ersättning för oförutsedda skador på grund av de ansökta arbeten som exploitören vill genomföra. Där finns risk att långsiktiga skador på runtomliggande åkermark till följd av exploateringen inte kommer att visas förrän långt fram i tiden "

Sakkunniges kommentar:

Yrkandet avslås. Reglerna om oförutsedda skador bör tillämpas.

"att på förhand fastslaget skadestånd ska falla ut varje gång dammarna svämmar över på åkermark eller då översvämning sker på åkermark på grund av exploateringen "

Sakkunniges kommentar:

Yrkandet avslås. Skador bör förebyggas med villkor i tillståndsgivningen. I ansökan anges att dammar och diken för fördröjning av dagvattenflöden är dimensionerade så att vattenflöden som uppträder är av samma storlek som från åkermark. Om tvivel om detta råder bör domstolen låta utreda dimensionering och funktion hos dammar och diken för fördröjning av dagvattenflöden såväl som betydelsen av markhöjning på handelsområdet.

"att ett på förhand fastslaget skadestånd ska falla ut varje gång översvämningar sker på åkermark där själva exploateringen kanske inte är orsaken men förvärrar skadorna till följd av markhöjning och vattentillförsel"

Sakkunniges kommentar:

Yrkandet avslås. Se ovan.

"att bevisbördan över vad som orsakat en eventuell översvämning ligger hos exploatören "

Sakkunniges kommentar:

Yrkandet avslås. Se ovan.

Fastighetsägarna av fastigheterna X2 och X1 menar också att bäckfåran är en egen fastighet X3 och att de som delägare i sam-fälligheten som äger marken motsätter sig ansökta åtgärder.

Sakkunniges kommentar:

Sakkunnig har kontrollerat med Lantmäteriet som menar att X3 inte sträcker sig längs bäckfåran inom fastigheterna Y1 och Z1. Den ansökta vattenverksamheten i form av kulvertering och anläggande av dagvattendiken och broar samt omgrävning av dike berör om så är fallet inte fastigheten direkt.

Vidare omfattas bäcken av biotopskyddet eftersom den är vattenförande hela året.

Sakkunniges kommentar:

Länsstyrelsen anser att biotopskyddet inte gäller. Förvånande att länsstyrelsen kommit fram till detta. Länsstyrelsen kan ge dispens.

B W har i ett eget yttrande påpekat att jordbruk också ska ses som ett all-mänt intresse. Han uttrycker oro för att dagens översvämningar ska förvärras när en yta av 15-20 ha exploateras med hårdgjorda ytor och genom att marken i området höjs.

Sakkunniges kommentar:

Se kommentar angående förvärrade översvämningar under yrkanden ovan.

Påverkan av tungmetaller på jordbruksmark till följd av översvämmat dagvatten är en annan risk menar B W. Dricksvattnet i området riskerar också att för-sämras eftersom bäcken går genom ett vattenskyddsområde nedströms handels-området. De största flödena från dammarna med förorenat vatten sammanfaller med perioder av låga flöden i bäcken vilket ger högre koncentrationer av t.ex. tungmetaller i bäckvattnet till fara för växt- och djurlivet vid bäcken. I fotobilagor till yttrandet visas bilder från omfattande översvämningar i området under åren 2009 och 2011.

Sakkunniges kommentar:

Se kommentar angående förvärrade översvämningar under yrkanden ovan. För tungmetaller bedöms avskiljningseffekten hos dammar och diken högst osäker då dammar och diken i första hand dimensionerats för fördröjning av flöden från hårdgjorda ytor.

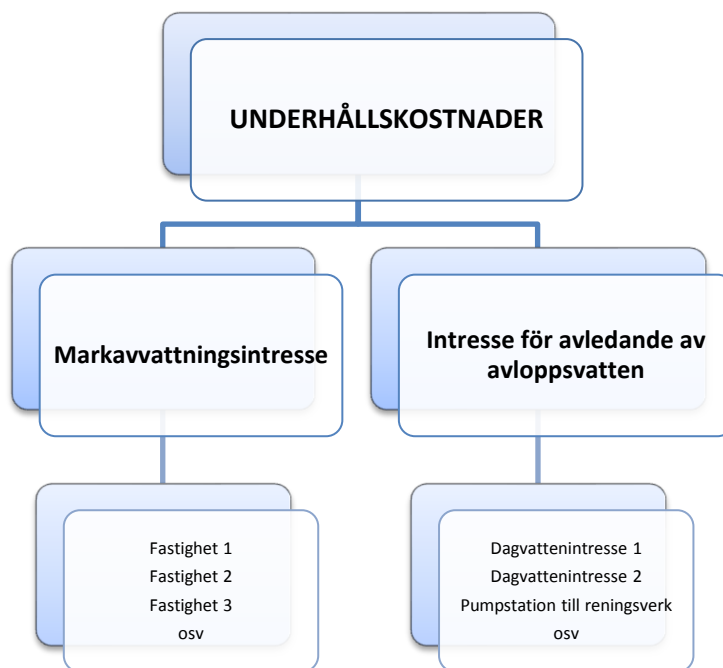
Markavvattning och avledande av avloppsvatten

I lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet finns under rubriken ovan bestämmelser om att ägaren av en fastighet som avleder avloppsvatten ska delta i markavvattning. Kostnader för utförande och drift av en gemensam ledning ska fördelas mellan markavvattningsintresset och avloppsintresset med hänsyn till den mängd och det slag av vatten som tillförs ledningen samt till vad som kan anses skäligt med hänsyn till intressenternas nytta av ledningen. Sökanden har yrkat om att ompröva markavvattningsföretaget.

I ansökan presenteras beräkningar på hur dagvatten från handelsområdet ska tas om hand när området bebyggs. Utjämningsmagasin i form av dammar och svackdiken skapas så att flödena från handelsområdet liknar de som uppträder från naturmark. Även en viss retention av näringsämnen och föroreningar uppnås i dessa dammar och diken. Dagvattnet som når bäcken kommer dock att vara av ett annat slag än det vattnet i bäcken som avrunnit från naturmark. Ett ökat underhållsbehov uppstår då på grund av tillförsel av främst fosfor. Som grund till fördelning av det omprövade företagets underhållskostnader görs en skälighetsbedömning av mängden fosfor från

olika källor och rensningsintervall. Dessutom beaktas förekomsten av träd, plantering och byggnader som ligger så till att underhållsarbetet fördyras.

Övriga avloppsintressen som berör företaget är Trafikverket genom vägdagvatten från väg E 16 och Gävle kommun som har en avloppspumpstation nära Överhärde som använder sträckan H-I som recipient vid breddning samt andra fastighetsägare/huvudmän inom handelsområdet. Dessa intressen har inte i tagits med i en skälighetsbedömning i yttrandet. Nedan visas en modell för hur kostnader för underhåll fördelas i ett företag som används för markavvattning och avledande av avloppsvatten.

Sakkunniges bedömning och förslag

- a) Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932 föreslås omfatta tidigare i företaget ingående sträckor med undantag av sidogrenen B-E, sträckan 130-136 som utgår och ersätts med sträckan AA-E, med ny längdmätning 131+50 till 136. Omgrävningen innebär att dikessträckningen går upp till 300 m öster om båtnadsområdet. Sträckningens utförande (öppet dike) innebär torrläggningseffekter på annan del av fastigheten Z. Detta bedöms dock inte som markavvattning eftersom syftet med åtgärden knappast är att varaktigt förbättra lämp-

ligheten på fastigheten för ett visst ändamål. Ett alternativt utförande med tät rörledning skulle innebära att torrläggningseffekter undviks. Sträckningen innebär också intrång på den del av fastigheten Z som sökanden inte förvärvat. Ersättning till följd av intrånget förutsetts lösas genom ett avtals-förfarande.

- b) Valbo volymhandel AB bekostar anläggandet av justerade bäck- och dikessträckor och står för framtida underhåll av dikessträckor inom den egna fastigheten Y1 på handelsområdet.
- c) Delägare i markavvattningsföretaget ges rätt att påkalla underhåll av den justerade bäcksträckan 36-63/500 och på sidodikets nya sträckning 131+50 till 136 (som ersätter igenlagd sträcka 130-136 i gamla längdmätningen). Anläggningar tillskrivs ägare av fastigheter med andelstal i Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932 i den utsträckning och omfattning som marker uppströms för sin ändamålsenliga dränering är beroende av till den nivå som tidigare medgavs av Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932.
- d) Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932 befrias från underhållsansvar av den ursprungliga sträckan på sidogrenen B-E, sträckan 130-136 som läggs igen.
- e) En inmätning av återfunnen fixpunkt i företaget ca 320 m uppströms handelsområdet görs för att fastställa skillnaden mellan företagets höjdsystem och RH2000. Det är viktigt att osäkerheter om skillnader mellan företagets höjdsystem och RH2000 undanröjs så långt som möjligt eftersom ansökt vattenverksamhet måste anpassas till markavvattningsföretaget.
- f) Broar och dagvattendiken som anläggs ska inte ingå i företaget.
- g) Övriga avloppsintressen som använder Valsjöbäcken som recipient och berör markavvattningsföretaget bör utredas men detta omfattas inte av förordnandet. Detta gäller Trafikverket genom vägdagvatten från väg E 16 och Gävle kommun som har en avloppspumpstation nära Överhärde. Sakkunnige föreslår att domstolen utser en markavvattningssakkunnig som utreder detta och bedömer deltagande i företaget efter vad som kan anses skäligt med hänsyn till intressenternas nytta av ledningen.
- h) Kostnaderna för framtida underhåll i Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932 fördelas enligt följande. En skälighetsbedömning av avloppsintressets andel av

underhållskostnaderna har gjorts. Bedömningen grundar sig på dagvattnets förväntade innehåll av fosfor och det ökade rensningsintervall detta medför jämfört med vatten från naturmark. Fosfor anses ofta vara en minimifaktor och därmed bestämmande för den vegetativa utvecklingen i vattendragen. Dammar och dagvattendiken är dimensionerade för fördröjning av vatten och inte rening varför effekten av rening kan antas vara liten. Även om en viss reningseffekt fås blir fosforutsläppen väsentligt högre från handelsområdet än från naturmark. Underhållsbehovet bedöms öka från att rensning utförs med 12 års till 10 års intervall vilket medför en ökning av 20 % på sträckan nedströms handelsområdet. Med hänsyn tagen till längd av påverkad sträcka nedströms i förhållande till sträckan uppströms reduceras underhållsbehovet för hela företaget med en faktor 0,5.

Kostnadsfördelning av underhåll enligt den principfigur som visas ovan:

Avloppsintresset: 10 %

Markavvattningsintresset: 90 %

Fördelning av kostnader av framtida underhåll inom markavvattningsintresset enligt tabell. I tabellen har förvärvade delar av fastigheterna X och 11:1 (enligt ansökan) förts över till fastigheten Z1.

Fastighet	Ägare	Andel
X	J	0,87
Y	H	3,87
Z	Bergvik skog Väst AB	1,17
X1	Ö	57,44
Y1	Valbo Volymhandel AB	3,84
Z1	Valbo Projektutveckling AB	0,42
X2	W	29,39
Y2	Fastighetsbolaget Ängsberg	0,17
Z2	L	2,83
Samtliga		100,00

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdverket, Havs- och vattenmyndigheten och **Myndigheten för samhällsskydd och beredskap** har samtliga avstått från att yttra sig i målet.

Övriga remissmyndigheter och sakägare har framfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker Valbo Volymhandel ABs ansökan.

Länsstyrelsen har yrkat att tillståndet ska förenas med ett antal villkor. Sökanden har föreslagit smärre justeringar av villkoren vilka accepterats av länsstyrelsen. Aktuell verksamhet kommer att bedrivas inom vattenförekomsten SE 672488-156628 i Kungsbäcken (Valsjöbäcken). Vattenförekomsten har god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus (exklusive kvicksilver). Länsstyrelsen anser att den föreslagna kulverteringen inte är förenlig med bedömningen god ekologisk status för Valsjöbäcken.

Berörd del av Valsjöbäcken utgörs av ett öppet och rätat dike som till stor del rinner genom jordbruksmark samt till viss del genom exploaterad eller markberedd mark. Vattendrag i jordbrukslandskapet omfattas normalt av det allmänna biotopskyddet. På grund av att berörd del av Valsjöbäcken ingår i ett markavvattningsföretag så omfattas denna del inte av biotopskyddet. Berörd del av bäcken har heller inga direkta naturvärden.

Gävle kommun, byggnads- och miljönämnden, anser att kulverten bör ha ljusinsläpp samt att jordbruksmarken även i framtiden med ett utbyggt köpcentrum kommer att vara den största källan till fosfor i vattnet. Fosforhalten i dagvattnet från parkeringsytorna bör vara låg. Dessutom kommer växterna i dagvattendammarna att reducera både kväve- och fosforhalterna före utsläpp till aktuell bäck.

Västra Valbo fiskevårdsområdesförening (VVfvof) yrkar att Valsjöbäcken lämnas orörd och oförstörd och anser att målet ska prövas enligt EU:s vattendirektiv vilket betyder att den ekologiska statusen inte får försämrats. Bäcken har nu ett fungerande djurliv med både bäver och utter. Att förse kulverten med ljusinsläpp är ursprungligen ett förslag från VVfvof.

B W, D W och **Å Ö**, delägare i Valsjöbäckens dikes-företag, inkom i ett tidigt skede med yttranden som sammanställts och bemötts i utlåtandet från domstolens sakkunnige i markavvattningsfrågor. **B W, D W** och **Å Ö** har därefter kompletterat sina yttranden enligt nedan. De anser inte att vattnet kommer att renas, då mycket av föroreningarna inte kommer kunna tas bort från vattnet. De ställer sig även frågande till varför det inte i detta mål ska redovisas vilken typ av vatten man har för avsikt att släppa ut och vilka föroreningar det innehåller.

Trafikverkets vatten är mycket förorenat och mängden vatten kommer öka i och med nya trafiklösningar. Eftersom man tidigare från KF:s sida inte verkar känna till sina befintliga dammar och vilket vatten man tänker sig ta emot i framtiden ställer de sig skeptiska till att man haft med dessa föroreningsmängder när man gjort sina utsläppsberäkningar.

Förutom kväve, fosfor, koppar och zink kommer bäcken belastas med i förhållandevis stora mängder vägsalt, diesel, bensin och olja. Kväveökningen kommer också bli mycket större då kväveurlakningen stiger när jordbruksmark tas ur bruk. Likaså fosforutsläppen kommer öka mer än redovisat. Dessutom vet man inte vad som kommer hamna på parkeringen och ledas till bäcken. "Reningen" kommer inte fungera alls vid 10-års regn.

De delar inte sökandes uppfattning att de utredningar som utförts visar att den ekologiska statusen i området är dålig eller otillfredsställande med låga naturvärden för fisk. För att få en korrekt bild bör sökanden kontakta Valbo fiskevårdsområdesförening. Vidare så vill de understryka behovet av en analys ur ett helhetsperspektiv för att få en bild av konsekvenserna för jordbruket. En exploatering kommer oundvikligt att leda till att en större mängd vatten hamnar i Valsjöbäcken jämfört med idag, eftersom vattnet inte kommer tas upp av marken som hårdgörs. Oavsett orsak till översvämning kommer framtida översvämningar drabba åkermark som inte drabbas idag, när mark som idag översvämmas höjs för att bygga handelsområde. Detta kommer att påverka deras jordbruk negativt.

Styrelsen för Valsjöbäckens dikningsföretag anser att dikningsföretaget har blivit avlurad den aktuella marken för den nuvarande bäckfåran. På förrättningsmötet den 11 december 2007 ville exploatören även lösa in den befintliga bäckfåran, något flera deltagare motsatte sig. Vid förrättningsmöte den 10 januari 2008 var överenskommelsen att den nuvarande bäckfåran (X3) inte skulle vara med i för-rättningen. Den äldre bäckfåran (Y3) som inte ansågs tillhöra diknings-företaget löstes in. Av någon anledning har sedan X3 överförts till exploatören. Anledningen till att ingen uppmärksammat detta tidigare beror på att den ersattes med 0 kr/m². Marken har felaktigt tagits från dess ägare utan vare sig underrättelse eller ersättning. De anser fortfarande att exploatören inte har rätt till marken för bebyggelse och kommer ta detta ärende vidare. Den aktuella marken (X3) har inte funnits med i någon av lantmäteriets kungörelser. Dikes-företaget och dess ägare blev inte kallade och fastighetsbetäckningen X3 finns var-ken med i förrättningsakten eller i kallelsen som gick ut till vägföreningens delägare (kallelsen gällde bara vägsamfällheten). I fastighetsregistret står det dock att X3 påverkades av förrättningen.

Hela företaget rensades till laga djup på 80-talet men den aktuella marken svämmade trots detta över bara något år efter. Dikningsföretaget kommer inte fungera genom enbart rensning. Även en måttlig höjning av bäckens normalflöde under begränsad tid kan, enligt deras bedömning, få stora konsekvenser för deras befintliga täckdikningssystem och avvattningen för all åkermark uppströms etableringen.

Redan i yttranden 2012 till Gävle kommun ifrågasatte de starkt de hydrauliska beräkningar det refereras till. Uträkningarna utgår från datamodeller och årsmedelregn och inte från faktiska regnmängder och vattenflöden i området. Samma typ av beräkningar gjordes när dagens dammar dimensionerades och det visade sig redan första sommaren att de hade räknat fel då ena dammen vid kraftigt regn svämmade över på åkermarken intill. När området började exploateras höjde exploatören marknivån med över 1,5 meter. Detta innebar att översvämningar inte längre drabbar det exploaterade området utan andra områden uppströms. När nu mer mark kommer att höjas kommer mer åkermark drabbas av översvämning, mark som idag inte påver-

kas. Lägg därtill att marknivån uppströms den tänkta etableringen sjunkit på stora områden, samt att ytterligare avvattning har tillkommit på senare år genom skogsdikning och utökning av torvtäkt. Detta har lett till både större vattenmängder och ett snabbare flöde.

Vad de vet har inte Trafikverket några dammar i området, däremot pumpar även Trafikverket ned vatten i Valbo Volymhandels befintliga dagvattendammar från närliggande trafikplatser. Om det skulle vara så att Valbo Volymhandel inte längre äger dessa dammar så borde det vara rimligt att den nya ägaren Trafikverket innefattas av denna omprövning, eftersom det släpps ut stora mängder saltvatten i Valsjöbäcken.

De vill även hänvisa till Valsjöbäckens dikningsföretags senaste mötesprotokoll från den 10 oktober 2013 där alla närvarande delägare ställde sig negativa till en kulvertering av Valsjöbäcken. Deltagarna ifrågasatte även följande:

- Hur ska vi få dikningsföretaget att fungera i framtiden om en del av företaget kulverteras?
- Hur kan sökanden till kulverteringen veta vilka dimensioner som räcker utan att känna till hur mycket vatten som passerar?
- Ska företaget behöva belastas av breddutlopp från Gävle kommun?

Avrinningen kommer öka. Större mängder vatten än idag kommer att behöva nå i bäcken. Detta eftersom man hårdgör stora ytor jordbruksmark, mark som idag kan tillgodogöra sig vattnet. Till detta tillkommer dagvatten från Trafikverkets nya trafiklösningar, vatten som man tänker leda till Valbo Volymhandel AB:s dammar. Detta tillsammans med den planerade markhöjningen kommer att få stor påverkan på det övriga dikesföretaget. Syftet med dikesföretaget är att förbättra förutsättningarna för jordbruksmarken. Hur man än vrider och vänder på det kommer detta innebära en försämring för dikesföretaget och tillika jordbruksmarken.

Med anledning av "profilskisserna" Valbo Volymhandel AB hänvisar till så vill de påminna om att "klackarna" inte går att rensa bort då det är berggrund som bäcken passerar. Sprängning är enda sättet att sänka bäcken på dessa platser.

De upplever att Valbo Volymhandel AB försöker undanta vissa delar i ansökan och undrar således hur ansökningarna för övrig planerad vattenverksamhet kommer att hanteras. Kommer man göra en ny separat ansökning till Miljödomstolen för t ex. Trafikverkets dagvatten och omledning av andra diken. Hur skyddar man dikesföretaget för framtida kostnader (framför allt rensningen av kulverten) om t ex. fastighetsbolaget går i konkurs, blir uppköpt eller av någon anledning försvinner från området?

Avslutningsvis menar de att man tittar på frågan för snävt. Man tittar inte på helheten för dikesföretaget, syftet med dikesföretaget är att få goda förhållanden för brukandet av jordbruksmarken. Översvämningar uppströms den tänkta etableringen på grund av att man höjer marken eller tillsätter mer vatten påverkar dikesföretaget i allra högsta grad. I regeringens klimat- och sårbarhetsutredning påpekas att odlingslandskapets tekniska system måste anpassas till det framtida klimatet. Enligt jordbruksverket innebär det att anläggningarna redan nu måste planeras och dimensioneras för klimatsituationer som redan råder om 50-100 år. De ser inte hur Valbo Volymhandel AB tagit hänsyn till detta i sina utredningar.

De anser även att de kommer att lida skada på grund av bestämmelserna för förvaltning av samfälligheter ser olika ut för 1918-års vattenlag och 1973-års lag om förvaltning av samfälligheter. De anser att sökanden är skyldig att enligt gällande bestämmelser i MB hålla dem skadeslösa genom att sökanden ska bekosta övergången från delägarförvaltning till föreningsförvaltning enligt 1973-års lag.

SÖKANDENS GENMÅLE ÖVER INKOMNA YTTRANDEN

Sakkunniges utlåtande

Sakägares yrkanden och synpunkter

Såvitt avser hanteringen av dagvatten inom exploateringsområdet har sökanden hänvisat till den dagvattenutredning som genomförts. Dimensionering och funktion av dammar och diken för fördröjning av dagvattenflöden, som inte ingår i markavvattningsföretaget, ska inte prövas i nu föreliggande mål utan inom ramen för planärendet. Frågan om betydelsen av markhöjning inom området hänför sig till

riskan för att eventuella översvämningar av området får en annan geografisk utbredning än vad som är fallet idag. Även detta torde emellertid vara en fråga som ska prövas inom ramen för planärendet, d.v.s. vilka konsekvenser hårdgörande och höjning av markytor innebär.

Sökanden noterar att det i yttrandet den 12 september 2013 något missvisande angivits att "omprovningen av dikningsföretaget föranleds av att det krävs hantering av dagvattenmängder från det nya området", vilket ger intrycket av att avrinningen från fastigheten ökar i förhållande till idag. Så är emellertid inte fallet utan provningen föranleds av den förändrade geografiska utformningen av dikningsföretaget (som i handlingarna omväxlande även benämns markavvattningsföretag, men främst då den nya utformningen avses) och kulvertering av viss sträcka. Aktuellt mål avser således, frånsett vissa ytterligare vattenverksamheter, ändring av befintligt dikningsföretag med anledning av exploateringen av området med utgångspunkten att avrinningen från området till dikningsföretaget inte ska öka i förhållande till vad som är fallet idag. Normala högflödet ut från dammarna inom exploateringsområdet får således inte överstiga 2 l/s/ha, vilket motsvarar naturlig avvattning enligt dagvattenutredningen. Beräknade flöden som redovisas i den tekniska beskrivningen som bilagts ansökan inkluderar ett beräkningsfall som visar att det finns god marginal i systemet.

Provningsen av nu aktuellt mål avser således den föreslagna utformningen av markavvattningsföretaget utifrån sökandens åtaganden samt konsekvenserna av denna.

Funktionen av dammar och diken när det gäller reningsgrad torde vara en fråga som faller inom ramen för tillsynsmyndighetens befogenheter.

Markavvattning och avledande av avloppsvatten

I utlåtandet påpekas att förändringen av området innebär en förändring av sammansättningen av det vatten som når markavvattningsföretaget, och att dagvattnet kommer att ha en högre halt fosfor. Sökanden godtar denna utgångspunkt.

Vidare anges att det beaktas att bebyggelse och nya planteringar kommer innebära ett fördyrat underhållsarbete. Med hänsyn till åtagandet från sökanden att bekosta underhåll inom exploateringsområdet utgår dock sökanden från att denna aspekt inte påverkar kostnadsfördelningen inom övriga delar av markavvattningsföretaget.

Sakkunniges bedömning och förslag

- a) Det noteras att torrläggningseffekt uppkommer för den del av fastigheten Z som sökanden inte förvärvat. Sökanden instämmer i denna bedömning men kan samtidigt konstatera att det snarare torde röra sig om en positiv konsekvens för denna fastighet. Skulle skada uppkomma hanteras detta lämpligen genom anmälan om oförutsedd skada.
- b) Sökanden har ingen erinran.
- c) Sökanden har inget att erinra mot rätten att påkalla underhåll och inte heller mot utgångspunkten att övriga deltagare i markavvattningsföretaget inte ska drabbas av ökade kostnader med anledning av den nu ansökta ändringen utan bibehålla tidigare kostnadsandelar i den andel av markavvattningsföretaget som hänför sig till markavvattningsintresset medan kostnader hänförliga till dagvattenintresset ska bäras av sökanden.
- d) Sökanden har ingen erinran.
- e) Sökanden har inget att erinra, utan åtar sig att inmäta aktuell fixpunkt och fastställa skillnader mellan använt höjdsystem och RH2000.
- f) Sökanden har ingen erinran.
- g) Det bekräftas att Trafikverket och Gästrike vatten utnyttjar dikningsföretaget för avledning av dagvatten, och såvitt sökanden känner till finns ingen reglering av detta i förhållande till dikningsföretaget. Detta är emellertid en fråga mellan dikningsföretaget och dessa båda parter. För att saken ska bli föremål för domstolens prövning krävs att sökanden alternativt någon av dessa parter framställer ett yrkande om detta i målet (jfr lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, 3 kap 5 § resp 7 kap 19 §). Från sökandens sida är det för närvarande inte aktuellt att framställa ett sådant yrkande.

- h) Sökanden har inget att erinra mot den bedömning som görs såvitt avser det ökade underhållsbehovet, fördelningen mellan avloppsintresset och markavvattningsintresset samt den fördelning av kostnadsandelar som anges i tabellen.

Vissa förtydliganden

Sökanden har yrkat omprövning av befintligt dikningsföretag på visst sätt samt tillstånd till vissa vattenverksamheter. Eftersom sökanden åtagit sig att inte öka avrinningen från exploateringsområdet jämfört med idag har inte något uttryckligt yrkande formulerats rörande rätten att använda företaget för avledning av dagvatten. Emellertid har detta tagits som en utgångspunkt av den markavvattningssakkunnige vid upprättande av kostnadsfördelningslängden samt även av sakägare, vilka formulerat sina synpunkter utifrån detta. Sökanden vill därför endast förtydliga att det inom ramen för sökandens yrkanden även innefattas en rätt att utnyttja markavvattningsföretaget för avledning av dagvatten.

Sökanden vill även betona att omprövning av dikningsföretaget och därmed den nya kostnadsfördelningslängden endast ska gälla under förutsättning att sökanden väljer att ta tillståndet i anspråk, och faktiskt utför de ändringar av dikningsföretaget som ansökan omfattar. I detta avseende har föreslagits en arbetstid om 5 år. Sökanden hemställer att domstolen särskilt förordnar om att för det fall sökanden avstår från att vidta åtgärder enligt tillståndet så förfaller detta i sin helhet och förhållandena enligt 1932 års förrättning med den justering som skett 1977 ska fortsätta att gälla oförändrat.

Länsstyrelsen Gävleborg

Påverkan på vattenförekomsten

Sökanden kan konstatera att länsstyrelsen visserligen tillstyrker ansökt kulvertering men hyser den principiella inställningen att kulvertering av vattenförekomster inte kan förenas med god ekologisk status för vattenförekomsten. Sökanden tolkar länsstyrelsens inställning så som att man anser att den ansökta åtgärden inte medför risk för att aktuella miljökvalitetsnormer inte kan uppnås för vattenförekomsten som helhet och att ansökta åtgärder därmed får anses tillåtliga.

Ny detaljplan

Frågor om dagvattenhanteringen i området här hanterats inom ramen för detaljplaneärendet, se exempelvis Valbo dagvattenutredning (rapport Sweco 2010).

Systemet för dagvattenhanteringen i området kommer att vara dimensionerat för att inte släppa ut högre flöden än idag (såväl normalårsflöde och 10-årsflöde). Fördröjning av dagvattnet planeras ske i dammar, svackdiken och grönytor, där det även kommer att ske rening av vattnet.

Villkorsfrågor

Sökanden godtar länsstyrelsens villkorsförslag med vissa justeringar.

Byggnads- och miljönämnden i Gävle kommun

Byggnads- och miljönämnden, tillstyrker ansökan men framför önskemål om att kulverten utformas med dagsljus. Enligt sökandens uppfattning visar de utredningar som utförts att den ekologiska statusen i området är dålig eller otillfredsställande med låga naturvärden för fisk. Utformning av kulvert med dagsljus är i sig kostsamt, och medför även ett betydligt större underhållsbehov, vilket inte bedöms som försvarbart med hänsyn till de ringa naturmiljövärden som berörs. Vidare är nyttan av ljusinsläpp mycket osäker. Det finns endast några få exempel där ljusinsläpp har installerats i trummor och ingen entydig forskning att stödja sig på. Där det finns observationer utan ljusinsläpp finns det resultat som stödjer att öring kan gå långt och till och med ställa sig i trumman och andra observationer där öring helt undviker att simma in. Det finns även forskning som tyder på att vattenhastighet och temperatur är faktorer som har större betydelse än mörker. Sammantaget gör osäkerheten av nyttan med ljusinsläpp, tillsammans med den extra kostnaden, att sökanden inte anser att det är rimligt att föreskriva ljusinsläpp som skyddsåtgärd där det för övrigt inte finns några fiskvärden.

Såvitt avser innehållet i dagvattnet kan upplysningsvis tilläggas att dagvattensystemet ska dimensioneras för att kunna fördröja och rena dagvattnet både lokalt samt i dagvattendammar. Genom att låta vattnet passera grönytor i form av t.ex.

växtbäddar renas det delvis från föroreningar och flödet fördröjs så att det efterliknar ett naturligt avrinningsmönster.

För parkeringarna föreslås i planhandlingarna två alternativa omhändertaganden för dagvattnet. I första hand förespråkas avledning till gröna stråk och i andra hand dagvattenbrunnar. Vid avledning till gröna stråk utformas dessa så att de är täta i botten i norra delen av området men inte täta söder om bäcken. Efter passage genom grönska och jordmaterial leds vattnet till dagvattendammar, vilka inom området är dimensionerade så att föroreningshalterna inte ska överstiga vissa riktvärden till känslig recipient.

Beräknade föroreningshalter och mängder efter rening i dagvattendammar uppgår till följande:

	N	P	Cu	Zn	SS
	mg/l	mg/l	µ/l	µ/l	mg/l
Norra dammen	1,0	0,05	18	53	22
Södra dammen	1,5	0,07	18	56	19
Riktvärde	2,0	0,16	18	75	40
	kg/år	kg/år	kg/år	kg/år	
Norra dammen	24	1,3	0,5	1,3	--
Södra dammen	80	3,5	1,0	3	--

Angående dikningsföretaget/fastighetsförhållanden

Den information om Valsjöbäckens dikningsföretag som ansökan grundas på har erhållits från länsstyrelsen och utgörs av de äldre förrättningshandlingar som också bilagts ansökan. Dessa utvisar dikningsföretagets geografiska läge samt det markområde som drar nytta av den avvattnings som dikningsföretaget syftar till, det s.k. båtnadsområdet. Eftersom fastighetsbeteckningarna och fastighetsindelningen i området har förändrats sedan 1932 då dikningsföretaget bildades; har sökanden anlitat sakkunnig på jordbruksverket för att fastställa vilka fastigheter som idag är deltagare i markavvattningsföretaget, d.v.s. som ingår i båtnadsområdet.

Det har i yttranden påpekats att Valsjöbäckens utgör samfällid mark, benämnd X3. Detta är riktigt såvitt avser bäcken söder om samt, såvitt kan förstås, även avseende sträckor av bäcken norr om sökandens fastighet. I samband med fastighetsreglering 2007/2008 överfördes emellertid den nu aktuella delen av Valsjöbäcken till sökandens fastighet Y1. Till detta yttrande biläggs ett värdeutlåtande från lantmäteriförvaltningen, bilaga 1. Här framgår att Valsjöbäcken undantogs för samfällt ändamål vid laga skifte på Öns och Stackbo byar år 1865 samt att samfälligheten inte förvaltas av någon förening. Att X3 ägs av Öns stackbos skifteslag stämmer således inte, men däremot har Valsjöbäcken ut-gjort samfällid mark för de fastigheter som ingått i de båda byarna. Det framgå dock att Valsjöbäcken numera ingår i ett dikningsföretag och att samfälligheten får anses ha ersatts av dikningsföretaget. Någon samfällighetsförening som förvaltar dikningsföretaget har inte påträffats.

B W, D W och Å Ö

Inför ansökan har flera undersökningar av naturmiljön i området samt verksamhetens planerade påverkan skett. Dessa har redovisats i ansökan med bilagor och resultaten bekräftats av länsstyrelsen som tillstyrker verksamheten. Med de skyddsåtgärder som planeras är sökandens uppfattning att verksamheten kan bedrivas utan betydande negativ påverkan på miljön samt att dimensioneringen av diken och kulvert är tillräcklig för att säkerställa att dessa har en fullgod funktion och inte bidrar till översvämningssituationen i området.

Sökanden har inga invändningar mot påståendet att det historiskt har funnits problem med översvämning i området, och det kan även vara så att senare tids exploatering i form utbyggnad av vägar och hårdgjorda ytor påverkat situationen. Redan 2003/2004 påtalades detta problem och det kunde konstateras att översvämningarna delvis berodde på att sektionerna i den aktuella delen av Valsjöbäcken är mindre än vad som föreskrivits i förrättningshandlingarna för dikningsföretaget. De nu planerade åtgärderna syftar till att förbättra förhållandena genom att rensa Valsjöbäcken ned till tillståndsgivet djup, vilket torde vara önskvärt för alla fastighetsägare i området.

Höjdsättningen av området görs så att parkeringsytorna inte riskerar att avvattnas mot bäckfåran. Detta sker genom lutningar på parkeringsplatserna och gröna ytor samt dagvattenbrunnar. Idag lutar området flackt (ca 1-2 meter på 200 meter) mot bäcken. Vid höjdsättningen kommer man även att säkerställa andra lågpunkter så man inte riskerar att dagvatten rinner orenat ut i bäckfåran.

Diskussion rörande utformningen av dagvattenhanteringen inom planområdet pågår för närvarande med kommunen och länsstyrelsen inom ramen för planärendet. De åtgärder som avses i nu föreliggande mål hos mark- och miljödomstolen är emellertid inte beroende av utfallet av dessa diskussioner, fränsett att ett tillstånd sannolikt inte kommer att tas i anspråk av sökanden om inte en ny detaljplan för området som möjliggör det planerade handelsområdet vinner laga kraft. Som tidigare påpekats finns inget hinder mot ansökta åtgärder i nu gällande planer för området.

Sökanden har respekt för att fastighetsägare i området är kritiska till den exploatering av området som kommunen planerar och att man motsätter sig ianspråktagande av jordbruksmark för annat ändamål.

De påståenden som framförs i yttrandet rörande föroreningar och de beräkningar som gjorts saknar dock grund. Som påpekats är det planerat för att dagvatten från Trafikverket ska ledas till den södra dammen. I beräknade halter ut från dammen är det således inräknat vatten från de trafikerade ytorna. I beräkningarna har trafikintensiteten 15 000 ÅDT (årsmedelsdygnstrafik) använts med en area på 5,4 ha väg och 3,4 ha diken. Dikena förväntas, såsom övriga lokala lösningar, ha en renande effekt (vilken dock inte är medräknad). Beräkningarna av föroreningshalter och flöden är gjorda i "StormTac", en modell som bygger på empiriska data från svenska och internationella studier.

Dammarna inom området kommer att vara utformade med en oljeavskiljande funktion vilket betyder att fördammen har ett nedsänkt utlopp så att eventuell olja inte följer med till huvuddammen, då oljan är lättare än vatten och därmed flyter ovanpå. Eventuellt vägsalt späds ut i både vägdiken och dammarna och koncentrationen utjämnas därmed.

För regn med större återkomsttid än 10 år, som inte kan fördröjas i systemet, kommer vattnet att brädda över till bäcken. Vid dessa kraftiga regn är dock marken urspolad och föroreningshalterna lägre än vid starten av regnet. Detta är ett sedvanligt sätt att hantera höga flöden av dagvatten, då det inte bedöms vara samhälls-ekonomiskt hållbart att rena alla dagvattenflöden. Eftersom dagvattensystemet är försett med växtbäddar och andra grönytor vilka har både en flödesutjämnande och renande funktion kommer dock systemet sannolikt även klara att fördröja regn med 10-års återkomsttid.

Styrelsen för Valsjöbäckens diktningföretag

De hydrauliska beräkningarna som ligger till grund för dagvattenutredningen är väl etablerade och dimensioneringen har skett utifrån beräknade värsta flödesscenarion, som således ger en större säkerhet i beräkningarna än om faktiskt uppmätta nederbördsmängder använts. Resultaten av de hydrauliska beräkningarna visar att ansökta åtgärder inte föranleder någon utökad risk för översvämning av Valsjöbäcken, utan att förhållandena närmast är det motsatta. Såvitt avser den planerade kulverten visar resultaten av de hydrauliska beräkningarna att kulverteringen inte kommer att påverka dämningssituationen.

Dimensioneringen av föreslagna dagvattendammar innebär att avrinningen från området som ett normalhögflöde inte kommer att överstiga 2 l/s/ha, vilket motsvarar naturlig avvattning. Dammarna är dimensionerade för att fördröja ett regn med 10-års återkomsttid. I och med att det finns grönytor på vägen kommer den faktiska avrinningen vid ett dimensionerande regn vara lägre än om hela ytan är hårdgjord.

Avseende risken för föroreningar kommer rening av dagvattnet att ske via nya dagvattendammar. Denna fråga är emellertid inte föremål för prövning i nu aktuellt mål utan har hanterats inom ramen för detaljplaneringen av området. Den befintliga dammen tar för närvarande emot dagvatten från Trafikverket. Enligt planförslaget kommer Trafikverkets dagvatten att ledas till den södra dammen.

I fråga om framställda yrkanden vill sökanden påpeka följande.

- De nu aktuella åtgärderna kommer att minska översvämningensrisken i området då befintligt dikningsföretag kommer att rensas och nytt dike anläggs för att hantera dagvatten. Det åligger deltagare i ett dikningsföretag att underhålla företaget.
- Dikningsföretaget kommer att kvarstå som ansvarigt för underhåll av i företaget ingående sträckor, men med den nya kostnadsfördelningslängd som utarbetas av sakkunnig kommer kostnaderna för dikningsföretagets skötsel att fördelas på ett sätt som tar hänsyn till utnyttjande av dikningsföretaget för dagvattenbortledning. Ökade kostnader för underhåll med anledning av dagvattenbortledningen kommer således inte att drabba övriga deltagare i dikningsföretaget.
- Sökande är, i egenskap av verksamhetsutövare, ansvarig för de skador som den ansökta verksamheten kan medföra för kringliggande fastigheter. Någon skada kan dock inte förutses, utan det kan snarast förväntas en förbättring av dikningsföretagets funktion. Det finns således inga skador från de nu ansökta åtgärderna som ska regleras och inget skäl för en förlängd tid för anmälan om oförutsedd skada.
- Dagvattendammarna omfattas inte av denna prövning och kan inte regleras i en kommande dom. Dagvattenhantering prövas inom ramen för detaljplaneringen av området och eventuella problem får hanteras tillsynsvägen.

Omvandlingen av området från jordbruksmark till handelsområde är inte föremål för prövning i det nu aktuella målet, som rör omprövning av dikningsföretaget samt vissa vattenverksamheter.

Såvitt avser dricksvattenfrågan har detaljplanens konsekvenser för vattenskyddsområdet utretts i en rapport under 2013, som visar begränsad risk för påverkan. Denna fråga är emellertid hänförlig till detaljplanearbete, och inte en konsekvens av den nu ansökta verksamheten.

Sökanden delar inte uppfattningen att det förekommit felaktigheter i samband med den förrättning då överföring av samfällad mark skedde i samband med bildandet av det nya handelsområdet.

Såvitt sökanden kan utläsa framgår tydligt av förrättningshandlingarna att Valsjöbäcken, d.v.s. S:7, även ingått i överlåtelsen. Berörda parter har haft kännedom om förrättningsbeslutet och detta har vunnit laga kraft. Denna fråga är dock inte föremål för prövning i nu aktuellt mål.

Sökanden har tidigare beskrivit vilka mätningar och beräkningar som legat till grund för utformningen av ansökta åtgärder och varför utflödet från området inte förväntas öka och hänvisar till dessa. Dimensioneringen utgår från ett "värsta fall" då även Trafikverkets dagvatten leds till sökandens dammar och det finns således kapacitet även för dessa vattenmängder i beräkningarna och i åtagandet om det högsta flödet ut från sökandens fastighet till dikningsföretaget.

Som konstaterades av den markavvattningssakkunnige föreligger ett stort behov av rensning av befintliga diken som ingår i dikningsföretaget, och enligt uppgift från dikningsföretaget skedde rensning senast på 1980-talet. Sökanden har ingen kunskap i frågan om eventuellt berg förekommer vid de aktuella klackarna, men har funnit det rimligt att utgå från att dikningsföretaget är genomfört i sin lagliga utformning och att rensning således kan ske ned till tillståndsgivna djup enligt förrättningshandlingarna, vilket är tillräckligt för att åstadkomma den avledning som krävs enligt gjorda beräkningar.

Sökanden har ansökt om tillstånd för den vattenverksamhet man avser att bedriva och några ytterligare vattenverksamheter planeras inte. Sökanden kan inte ta ansvar för vad övriga aktörer inom området planerar men känner inte till några pågående åtgärder som skulle kunna påverka ansökan. Det styrelsen syftar på får möjligen antas vara den planprocess som löper parallellt med de nu ansökta åtgärderna, där frågor rörande hantering och rening av dagvatten från infrastruktur inom området som helhet behandlas. Detta är det sätt som gällande lagstiftning är utformad på och inte något som sökanden kan lastas för.

Såvitt avser kostnadsfrågor kan konstateras att deltagandet i dikningsföretaget och ansvaret för underhåll av vattenanläggningar är knutet till de fastigheter som drar nytta av avvattningen alternativt ägandet av vattenanläggningen, oavsett om fastig-

heten eller anläggningen ägs av en juridisk person eller en privatperson. Betalningsoförmåga torde kunna drabba privatpersoner såväl som juridiska personer. Som tidigare påpekats har sökanden åtagit sig att utöver bekostande av ansökta åtgärder även svara för den initiala rensning som krävs av dikningsföretaget, som det egentligen åligger nuvarande deltagare att utföra. För framtida underhåll och rensning har en sakkunnig föreslagit en kostnadsfördelning som tar hänsyn till dagvattenavledningen. Någon risk för att ökade kostnader ska drabba dikningsföretaget föreligger således inte.

Hänsyn till framtida klimatförändringar är inräknat i de modeller som använts för beräkningarna.

RÄTTEGÅNGSKOSTNADER

Länsstyrelsen Gävleborg har yrkat ersättning med totalt 16 000 kr.

MJ, Norconsult AB, har yrkat ersättning med 72 653 kr; varav 63 525 kr avser två sakkunneutlåtanden (46 475 kr respektive 17 050 kr) samt 7 700 kr avser arvode för förhandlingsdagen, samt reskostnad avseende två resor om 714 kr. På beloppet 71 225 kr (63 525 kr + 7 700 kr) yrkas moms. Totalt yrkas alltså 90 459 kr, varav 17 806 kr avser moms.

B W och D W har som styrelsemedlemmar i markavvattnings-företaget ”Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932” yrkat ersättning med 17 000 kr avseende advokatkostnader.

B W har för egen del yrkat ersättning med 900 kr för medverkan under huvudförhandlingen. D W har för egen del yrkat ersättning med 600 kr för medverkan under förhandlingsdagen.

Sökanden har inga invändningar mot yrkat belopp från Länsstyrelsen men anser att Magnus Jewerts yrkade belopp ska minskas med 8 525 kr p.g.a. att det andra sak-

kunnigeutlåtandet till viss del innehåller uppgifter som relativt lätt går att finna i gällande lagstiftning.

Beträffande ersättning till markavvattningsföretaget och styrelsemedlemmar i företaget kan sökanden godta att betala 50 % av yrkade belopp och som då avser ersättning knutna till andra frågeställningar i ansökan än markavvattning.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har avgjort målet efter huvudförhandling och syn.

Rådighet och tillstånd

Sökanden är deltagare i markavvattningsföretaget samt ägare till de fastigheter som berörs av ansökta vattenverksamheter och har till följd av detta sådan rådighet som krävs för att få ansökan prövad. Domstolen bedömer att nyttan av de tilltänkta åtgärderna överväger kostnaderna och olägenheterna därav. Bland annat har sökanden redovisat att rensning av bäckfåran och anläggande av en eventuell kulvert kommer att minska risken för översvämningar till följd av ökad avbördningskapacitet. Förutsättningar föreligger därmed att meddela tillstånd till de sökta åtgärderna. Mark- och miljödomstolen anser såsom sökanden att orsaken till nuvarande risker för översvämningar; vägtrummor med otillräcklig avbördningskapacitet, stora hårdgjorda ytor, täta vägdiken m.m. inte kan lösas i detta mål.

Omprövning och kostnadsfördelningslängd

Mark- och miljödomstolen delar sökandens bedömning att det föreligger skäl att ompröva dikningsföretaget "Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932" i de delar som omfattas av denna ansökan för att möjliggöra för en utveckling av Valbo Köpstad. Domstolen ansluter sig till vad den sakkunnige anfört i sitt yttrande. Omprövning ska därmed fastställas i enlighet med vad som framgår av domslutet. Sökanden har yrkat att mark- och miljödomstolen fastställer ny kostnadsfördelningslängd för "Valsjöbäckens uppgrävning av år 1932" i enlighet med utlåtandet från sakkunnige. I förslaget till en ny kostnadsfördelningslängd har en skälighetsbedömning gjorts av avloppsintressets andel av underhållskostnaderna. Några erinringar mot den nya kostnadsfördelningslängden har inte kommit in. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning är den föreslagna kostnadsfördelningslängden skälig och strider inte

mot 3 kap. 6 § LSV, varför kostnaderna ska fördelas på sätt som framgår av domslutet.

Godkännande av miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen bedöms uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken. Den kan således godkännas.

Förslag till villkor

Sökandena har vid huvudförhandlingen inlämnat förslag till villkor för tillståndet. Villkoren har godtagits av länsstyrelsen och mark- och miljödomstolen anser att sökandenas förslag till villkor bör föreskrivas.

Kulvertering och ljusinsläpp

Länsstyrelsen har framfört att kulvertering inte är förenlig med god ekologisk status. Enligt VISS (VatteninformationssystemSverige) är aktuell vattenförekomst SE 672488-156628 benämnd Kungsbäcken. Målet (miljökvalitetsnormen) är god ekologisk status år 2015 men den nuvarande ekologiska statusen har bedömts som otillfredsställande, bl.a. till följd av rensningar, vägtrummor, dammar och en hög andel artificiella ytor (vägar, industrimark etc.). Eftersom bäcken ingår i ett tillståndsgivet markavvattningsföretag med rätt att utföra rensningar för att bibehålla dikesdjupen samt är beläget inom ett exploaterat område bedömer mark- och miljödomstolen att det för närvarande inte är möjligt att uppnå målet god ekologisk status 2015 längs aktuell del av Valsjöbäcken.

Konsekvenserna av en eventuell kulvertering av en kortare del av bäcken enligt sökandens yrkanden bedöms bli ytterst marginella och inte påverka statusklassningen. Gävle kommun m.fl. har framfört att kulverten ska förses med ljusinsläpp. I denna fråga gör mark- och miljödomstolen samma bedömning som sökanden, d.v.s. att det inte finns tillräckliga skäl för att föreskriva att kulverten ska förses med ljusinsläpp.

Biotopskydd

Mark- och miljödomstolen ansluter till länsstyrelsens bedömning att berörd del av Valsjöbäcken inte omfattas av det allmänna biotopskyddet p.g.a. att bäcken ingår i ett markavvattningsföretag med tillstånd till återkommande rensningar för att bibehålla dikesdjupen.

Arbetstid och tid för anmälan om oförutsedd skada

Arbetstid och tid för anmälan om oförutsedd skada bör fastställas i enlighet med sökandens förslag.

Förändringar av förvaltning vid en omprövning.

Valsjöbäckens dikesföretag har anfört att de ska hållas skadeslösa i samband med övergång till föreningsförvaltning. Domstolen bedömer dock att frågor om ombildande av förvaltning inte ska hanteras inom denna process vid mark- och miljödomstolen.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen finner inte skäl för att ändra den tidigare med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken preliminärt fastställda avgiften om 70 000 kr.

Rättegångskostnader

Sökanden har medgivit yrkat belopp från länsstyrelsen men anser att M Js yrkade belopp ska minskas med 8 525 kr. Mark- och miljödomstolen anser dock att M Js bägge sakkunnigutlåtanden varit nödvändiga i målets handläggning och yrkade belopp är skäliga. Han ska därför ersättas fullt ut enligt hans yrkande. Ersättning till markavvattningsföretaget och styrelsemedlemmar i företaget bör ske enligt sökandens medgivande såsom framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 425)

Överklagande senast den 10 juli 2014. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars-Göran Bennmarker

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lars-Göran Bennmarker, ordförande, och tekniska rådet Lars Edlund samt de särskilda ledamöterna Mikael Lif och Göran B. Eriksson.